

## JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 13/1999 rd

### Regeringens proposition om statsbudgeten för 2000

*Till statsutskottet*

#### INLEDNING

##### *Remiss*

I det syfte som anges i 18 a § 3 mom. arbetsordningen för riksdagen har riksdagens biträdande generalsekreterare genom ett brev den 10 september 1999 meddelat utskottet att riksdagen den 10 september 1999 har remitterat regeringens proposition om statsbudgeten för 2000 (RP 40/1999 rd) till statsutskottet för beredning.

- budgetrådet Kati Suihkonen och överinspektör Turo Hentilä, finansministeriet
- direktionssekreterare Heikki Laurinen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ombudsman Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- direktör Pentti Saarimäki, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- ekonomidirektör Hannele Laihonen, överinspektör Helena Seren och lantbruksrådet Juhani Tuisku, jord- och skogsbruksministeriet

##### *Avgränsning av utlåtandet*

Utskottet begränsar sitt ställningstagande till frågor som gäller Finlands nationella skogsprogram 2010 och systemet med avträdelsestöd.

#### PROPOSITIONEN

##### *Finlands nationella skogsprogram 2010*

I budgetpropositionen anges att statsrådet den 4 mars 1999 fattade ett principbeslut om godkännande av Finlands nationella skogsprogram 2010. En detaljerad utvärdering av miljökonsekvenserna av programmet har inletts och statsrådet kommer i förekommande fall att se över programmet utifrån den. Enligt propositionen förbättrar programåtgärderna den finansiella balansen i den offentliga ekonomin och stöder sysselsättningen och landsbygdens utveckling.

Anslagsökningarna för programmet tas upp i kapitel 30.31 (Främjande och övervakning av

skogsbruket). Där föreslås att den statliga finansieringen av skogsbruksplanering, rådgivning till skogsägarna, utgifterna för skogscentralernas informationsförvaltning, skogsvårds- och skogsförbättringsarbeten samt vård av skogsnaturen skall ökas med sammanlagt 128 miljoner mark år 2000. Med beaktande av de anslag som under momenten 30.31.44 och 83 överförs till år 2000 från tidigare år är behovet av tilläggsanslag för skogsvårds- och skogsförbättringsarbeten år 2000 sammantaget 33 miljoner mark mindre än vad som anges i programmet. Beträffande skogscentralernas verksamhet (mom.

30.31.42) är det meningen att programmet successivt skall starta i hela sin omfattning, vilket innebär att behovet av tilläggsanslag för skogsbruksplanering och rådgivning till skogsägare under det första programåret är 18 miljoner mark mindre än vad som anges i programmet. För vården av skogsnatur (mom. 30.31.45) anvisas ännu inte under det första programåret den tilläggsfinansiering på 10 miljoner mark som föreslås i programmet. Av dessa anledningar är det meningen att år 2000 avsätta tilläggsanslag till ett belopp av sammanlagt 67 miljoner mark för Finlands nationella skogsprogram. Anslagsökningarna ingår under momenten 30.31.42 och 44.

#### *Avträdelsestöd för lantbruksföretagare*

I budgetpropositionen konstateras att det totala avträdelsestödet för lantbruksföretagare för åren 1995—1999 uppgick till cirka 7,6 miljarder mark. EU:s andel därav utgjorde 39 procent. Systemet har genomförts långsammare än vad som avsågs i programmet. Ungefär 6 320 gårdar berörs av det. Det nya systemet med förtidspensionering ingår inte i den horisontala planen för utveckling av landsbygden. Förbindelser godkända fram till slutet av 1999 antas år 2000 orsaka utbetalningar till ett belopp av 324 miljoner mark. Under moment 12.30.01 beräknas inflyta 129 miljoner mark från garantisektionen vid EU:s utvecklings- och garantifond för jordbruket.

## UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

### *Motivering*

#### *Finlands nationella skogsprogram 2010*

Utskottet konstaterar att skogsprogrammet har följande syften:

1) Bibehålla konkurrenskraften i fråga om skogsindustrins verksamhetsbetingelser i Finland så att skogsindustrin fram till år 2010 ökar den årliga användningen av inhemskt gagnvirke med 5—10 miljoner kubikmeter.

2) Fram till år 2010 fördubbla värdet av trävaruindustrins export till 25 miljarder mark om året och öka den årliga användningen av energivirke med 5 miljoner kubikmeter.

3) Dra försorg om skogsvården och skogsförbättringsarbetena så att det tilltagande årliga avverkningsuttaget för gagnvirke står på en hållbar grund.

4) Uppnå och bibehålla en skyddsnivå som är gynnsam för de organismer och livsmiljöer som finns i skogarna genom en tillräcklig kombination av skyddsområden och ekonomiskogar som behandlas med beaktande av mångfaldshänsynen.

5) Se till att hävdvunna former för att utnyttja skogarna beaktas inom skogsanvändningen

och skogsskyddet och att den mångomfattande materiella välfärd och det andliga välbefinnande som skogarna står för främjas.

6) Förbättra det skogliga kunnandet genom att ytterligare stärka den innovativa skogliga verksamhet som grundar sig på forskning, utbildning och internationalisering.

7) Främja ett hållbart skogsbruk genom aktiv internationell skogspolitik, samarbete inom forskning och utbildning samt information om skogarna och miljön.

Dessa syften räknas även upp i budgetpropositionen.

Skogarna är av ytterst stor betydelse för den finländska samhällsekonomin och alla finländares välfärd och utkomst. I propositionen framhålls också att programåtgärderna förbättrar den offentliga ekonomins finansiella balans och stöder sysselsättningen och landsbygdsutvecklingen. Att genomföra programmet är en uppgift för hela nationen och det utförs därför gemensamt av alla parter. I enlighet härmed förutsätter utskottet att också regeringen medverkar till att programmet genomförs fullt ut både vad ekonomiska resurser och behövliga bestämmelser beträffar. Detta förutsätts också i regeringsprogrammet. Utskottet vill ytterligare

betona att genomförandet av programmet är en nationell uppgift och påpekar därför särskilt att budgetpropositionen måste garantera att finansieringen av programmet inte sker genom interna överföringar under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. Programmet har nu i praktiken finansierats genom att det nationella stödet till lantbruket har skurits ned.

### *Avträdelsestöd för lantbruksföretagare*

Utskottet framhåller att strukturutvecklingen inom jordbruket effektivt kan påverkas genom avträdelsestödet. Generationsväxlingar och överlåtelser av tillskottsmark leder till att gårdarna i genomsnitt blir större och odlarna i genomsnitt yngre. Både större gårdar och yngre odlare är viktiga mål att sträva efter i det finländska jordbruket. För närvarande har gårdarna en genomsnittlig åkerareal på 24 hektar och odlarnas medelålder är 45,9 år. Om generationsväxlingen måste skjutas upp tills föräldrarna blir pensionerade, har den potentiella övertagaren redan skaffat sig ett annat yrke och flyttat bort från gården. Avträdelsestödet gör det lättare att nå dels jordbrukspolitiska mål, dels allmänna landsbygdspolitiska syften, såsom att se till att landsbygden inte avfolkas och att den förblir livskraftig. Arbetsgruppen för avträdelsestöd till lantbruket och rennäringen (arbetsgruppspromemoria MMM 1999:18) har också påpekat att trots att lantbruksföretagarna har haft ett system med avträdelsestöd med en nedre åldersgräns på 55 år, är inte den genomsnittliga pensionsåldern för lantbruksföretagare (inbegripet den som fått avträdelsestöd) lägre än den genomsnittliga pensionsåldern för hela befolkningen.

Statsrådets beslut den 5 augusti 1999 om Finlands förslag till horisontell plan för utveckling av landsbygden i enlighet med rådets förordning (EG) nr 1257/1999 innehåller inget avträdelsestöd. — Den ovan nämnda promemorian visar att kostnaderna för avträdelsestödssystemet kan fås ned bland annat genom att begränsa avträdelsealternativen (generationsväxling, överlåtelse av tillskottsmark, obrukad mark, överlåtelse för andra än jordbruksändamål) eller överlåtelsetätten (överlåtelse av äganderätt, arrende), genom att

höja åldersgränsen för överlåtelse, genom att uppställa andra villkor för stödet och därigenom antalet gårdar som kan komma i åtnjutande av det, genom att sänka nivån på avträdelsestödet eller genom att förkorta programmet.

På ovan anförda grunder förutsätter utskottet att systemet med avträdelsestöd bevaras åtminstone såtillvida att generationsväxling och överlåtelse av tillskottsmark kommer att kvarstå som överlåtelsealternativ. Om arrendealternativet försvinner kommer resultatet att vara att det blir svårare att öka gårdsarealen och förbättra lönsamheten på de gårdar som inte har möjlighet att binda kapital vid förvärv av extra åkermark. Detta gäller då framför allt unga odlare. Dessutom kommer genomsnittsstorleken på gårdarna att öka långsammare, eftersom merparten av överlåtelserna av tillskottsmark sker genom arrende. Utskottet förutsätter därför att också arrendering till odlare under 30 år bör kvarstå som ett överlåtelsealternativ.

Det sades ovan att om generationsväxlingen uppskjuts, har den potentiella övertagaren ofta redan skaffat sig ett annat arbete och flyttat från gården. Utskottet finner det viktigt att åldersgränserna för den som överlåter en gård ligger mellan 55 och 64 år, för den som har vilande generationsväxlingspension på 50 år. I fortsättningen bör åldersgränsen vara densamma som för arbetslöshetspensioner.

Utskottet anser att det ovanstående systemet med avträdelsestöd under det första året tillfälligt kunde finansieras med medel ur Gårdsbrukets utvecklingsfond. Utskottet finner det nödvändigt att statsutskottet redan i detta sammanhang tar ställning till vilka finansieringsmetoder som står till buds i framtiden.

Utskottet poängterar avträdelsesystemets betydelse när det gäller att garantera en fortsatt generationsväxling och jordbruksproduktion. Utskottet påpekar dock att om alternativet att lämna åkrar obrukade lämnas bort kan detta göra överlåtelserna svårare, i synnerhet i östra och norra Finland inom sådana områden där det inte finns någon som tar över gårdsbruket och inte heller någon efterfrågan på åkrar som tillskottsmark. Om detta alternativ slopas kan det således

leda till regional ojämlikhet för överlåtarna och problem framför allt i de avlägsnare delarna av landet. Faktum är dock att kostnaderna ökar med cirka en fjärdedel om alternativet med obrukad mark tas in i programmet. Utskottet förutsätter därför att konsekvenserna av ändringarna för lantbrukets strukturutveckling i olika delar av landet följs upp och att åtgärder för att avlägsna

eventuella olägenheter i förekommande fall vidtas.

### *Utlåtande*

Som sitt utlåtande anför jord- och skogsbruksutskottet vördsamt

*att statsutskottet bör beakta vad som sägs ovan.*

Helsingfors den 8 oktober 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Timo Kalli /cent  
vordf. Kari Rajamäki /sd  
medl. Hannu Aho /cent  
Pertti Hemmilä /saml  
Matti Kangas /vänst  
Tapio Karjalainen /sd  
Katri Komi /cent  
Lauri Kähkönen /sd

Esa Lahtela /sd  
Eero Lämsä /cent  
Pertti Mäki-Hakola /saml  
Erkki Pulliainen /gröna  
Unto Valpas /vänst  
suppl. Ola Rosendahl /sv  
Pekka Vilkuna /cent  
Harry Wallin /sd.